

Delfinek az ember szolgálatában

Gál Júlia Tünde

SZIE-ÁOTK biológia, I. évfolyam

Amikor felötlött bennem az a gondolat, hogy a delfinekről fogok írni és ezen belül is az olyan terápiákról, melyekben delfineket használnak (dolphin-assisted therapy – DAT), nem tudtam pontosan mit is fogok találni a témáról. Szép, naiv kis gondolataim voltak, hogy a delfinek ösztönösen megérik az ember egyes betegségeit és tudatosan segítenek nekik, valamilyen módon képesek gyógyítani ezeket az elváltozásokat.

A DAT napjainkban egyre nagyobb népszerűségnek örvend, mivel az emberek nagy része szintén valamiféle titokzatos gyógyító erőt vél látni a delfinekben. A megoldások egészen a „delfinek szerető energiákkal gyógyítanak” ezoterikus elképzeléstől a „delfinek pszichikai médiumok az emberek és a földön kívüliek között” feltevésig terjednek. Ezért ezekkel az állatokkal végzett terápiáért sokkal borsosabb árat is kérnek. 2003-ban átlagosan 2600\$-ba került egy 5x40 perces terápia, de van, ahol 4500\$-t kértek egy négy napos programért. Ez igen meglepő, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy eddig gyakorlatilag semmilyen alapos tanulmány nem készült ezekről a terápiákról és a delfinek viselkedéséről ezek közben. Az a néhány megfigyelés, amit végeztek, csupán az emberek szemszögéből mutatja be a foglalkozásokat, nem pedig az állatokéból vagy pedig nem tekinthetők tudományosan hitelesnek és bizonyítottak.

Nézzük hát meg, hogy első ránézésre, különösebb tanulmányozás nélkül miben tér el a DAT a más állatok által segített terápiáktól. Először is a foglalkozás a vízben történik, a páciensek úsznak a vízi emlősökkel, illetve terapeuták segítségével különböző feladatokat végeznek el együtt. Másodsor, a delfinek az egyetlen olyan terápiás célokra használt állatok, melyek ultrahangot bocsátanak ki, ultrahanggal kommunikálnak illetve derítik fel a környezetüket. Tehát tulajdonképpen a gyógyulást, a terápia sikerességét okozhatja a vízben való úszás vagy az ultrahang. A vízben való úszás sok esetben már önmagában nagyon jótékony hatással van olyan betegekre, akik nincsenek testmozgáshoz szokva. De ez nyilván nem magyaráz meg mindent.

Egyes feltevések szerint a delfinek által kiadott ultrahang, melyet alapvetően tájékozódásra használnak, erőteljes hatással lehet az emberekre és azok szervezetére. Birch és Cole hipotézise szerint ezek a hullámok az élő szövetekre is hatással lehetnek, sőt ezáltal az endokrin rendszerre. Az elmélet szerint ebből hormonkoncentráció-változás következik, amely EEG változást is generál, így kimutatható.

Ultrahangot a hagyományos orvoslásban is használnak, így innen több tanulmány áll rendelkezésünkre. Figyelembe kell venni azonban a kezelés időtartamát, a nyomást és a rezgésszámot. A probléma ezzel viszont az, hogy az orvosilag használt ultrahang rezgésszáma teljesen különbözik a delfinek által kibocsátottól, így nehéz fedésbe hozni a kettőt. Megfelelő vizsgálatot úgy lehetne elvégezni, ha a következő kritériumok teljesülnének:

- 1) a delfin feje a beteg felé kell hogy nézzen,
- 2) a betegnek 1 méteren belül kell lennie,
- 3) legalább 2 percen keresztül kell hogy ériék a pácienszt az ultrahanghullámok.

Egy ilyen megfigyelést készítettek el Karsten Brensing, Katrin Linke és Dietmar Todt, a Berlieni Szabadegyetem Viselkedés Kutató Intézetének kutatói, amely 2003-ban publikálásra is került. 10 idomítatlan delfinből csupán 1 volt az, aki egyértelműen többet úszott és „foglalkozott” a betegekkel, mint a tanulmány egészséges alanyaival. Az idő körülbelül felében a feje valóban a páciens felé nézett és elég közel is volt hozzá, de a tanulmány készítői szerint még így sem elég ideig volt kitéve a páciens ultrahanghullámoknak ahhoz, hogy valóban változás, gyógyulás következzen be. Kérdéses továbbá, hogyan tudnának az ultrahanghullámok hatást gyakorolni az alanyok idegrendszerére, amikor a fejük a vízfelszín felett helyezkedik el az idő nagy részében.

A fenti tanulmány készítői tehát egyértelműen elvetik Birch és Cole hipotézisét. Véleményük szerint a DAT sikeressége a delfinek gyengéd és finom viselkedésének köszönhető valamint a vízi környezet pozitív hatásának.

A különböző állatok alkalmazó terápiák működése véleményem szerint nagyon hasonló. Egyszerűen a betegek – szellemi- vagy testi fogyatékossgal élő gyerekek vagy felnőttek – szociális képességeit, bizalmát fejlesztik valamint különböző játékok, feladatok elvégzésére motiválják őket és így egyre jobban kinyílnak a külvilág felé. Nagy különbség azonban a DAT-nál, hogy míg kutyákkal, lovakkal máshol is találkozhat az ember, delfin viszonylag ritkán kerül hozzá ennyire közel. Ez már alapvetően egy nagy élmény lehet. A víz szintén egy nagyon különleges tényező, ami szerintem főleg testi fogyatékossgal élőknel lehet kiemelt jelentőségű, hiszen számukra nagy könnyebbséget okoz vízben mozogni, mint a szárazföldön. Tehát nem feltétlenül kell más, még felfedezetlen „plusz” dologra gondolni, amikor ezen terápiák sikerességéről van szó. Véleményem szerint a fent említett érvek is elegendőek.

A delfinek különlegessége azonban felvet még néhány kérdést, problémát. Először is, a kifejezetten terápiás célokra idomított delfinek is valaha szabadon éltek és a fogság számukra nem természetes. Ráadásul a delfinek és az emberek is kivannak téve fertőzéseknek és parazitáknak az interakciók alkalmakor. Ezt elkerülendő, az óceánáriumok nagy mennyiségű klórt használnak, ami már egészségtelen az állatok számára. Tehát felmerül a kérdés, hogy ez mennyire etikus. Továbbá a fogságban tartott állatok agresszívvé válhatnak és megharaphatják a betegeket az őket érő stressz miatt.

A konklúzió véleményem szerint tehát az, hogy mivel a delfineket alkalmazó terápiák csak látszólag sikeresebbek, mint bármely más állatot használó terápiák és valójában csak népszerűbbek az emberek tudatlansága miatt, így újra kellene gondolni alkalmazásukat. Különösképpen, ha figyelembe vesszük a delfinek „nézőpontját” is. Ezek az állatok vadállatok, természetes helyük a szabadban van és semmivel sem kedvelik jobban az ember közelségét, mint bármelyik másik vadonélő állat.

Források:

- K. Brensing et al. / Journal of Theoretical Biology 225 (2003) 99–105
(‘Can dolphins heal by ultrasound?’ By Karsten Brensing, Katrin Linke, Dietmar Todt)
www.sciencedirect.com
- Dolphin-assisted therapy
www.skepdic.com/dat.html